



Azərbaycan Respublikası adından

**QƏRAR**

Bakı şəhəri

İş № 2(102)-5301/2021

02.11.2021

**ALİ MƏHKƏMƏ**

**Azərbaycan Respublikası adından  
Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi  
Mülki kollegiyasının**

**İddiaçı: BOKT "xxxx" ASC-nin Cavabdeh  
Fərzulla oğluna qarşı iş üzrə**

**Q Ə R A R İ**

**iş № 2(102)-5301/21**

**(Açar sözlər: kreditin tutulması)**

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının hakimləri Əhmədov Əhməd Abbas oğlu (sədrlik edən və məruzəçi), Həsənov Vüqar Təvəkgül oğlu və Şəfiyev İspəndiyar Əsəd oğlundan ibarət tərkibdə,  
Əzimova Səbinə Yaşar qızının katibliyi,  
İddiaçı: BOKT "xxxx" ASC-nin nümayəndəsi X1 və vəkili Vəkil iştirakları ilə,

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 20 aprel 2021-ci il tarixli, 2(106)-1036/2021 sayılı qətnaməsindən iddiaçı BOKT "xxxx" ASC kassasiya şikayəti üzrə işə 02 noyabr 2021-ci il tarixdə Ali Məhkəmənin binasında açıq məhkəmə iclasında baxaraq, aşağıdakıları müəyyən etdi:

### **İşin halları**

İşin hallarına görə, iddiaçı BOKT "xxxx" ASC məhkəmədə Cavabdeh qarşı iddia qaldıraraq, sonuncudan 29 yanvar 2015-ci il tarixli kredit müqaviləsi üzrə 1.932,42 ABŞ dollarının tutulub ona ödənilməsi barədə qətnamə qəbul edilməsini xahiş edib.

### **İş üzrə qəbul edilmiş məhkəmə aktları**

#### ***Birinci instansiya məhkəməsində icraat***

Saatlı Rayon Məhkəməsinin 27 noyabr 2020-ci il tarixli qətnaməsi ilə (sədrlik edən, hakim İ.Ə.Abuşov) iddia rədd edilib.

Birinci instansiya məhkəməsi gəlidiyi nəticəni belə əsaslandırır ki, 29 yanvar 2015-ci il tarixli kredit müqaviləsinə əsasən, iddiaçı tərəfindən cavabdehə 18 ay müddətinə, illik 33 faiz olmaqla 2.500 ABŞ dolları kredit verilib. İddiaçının 21 yanvar 2020-ci il tarixli maliyyə arayışına əsasən, sözügedən kredit müqaviləsi üzrə cavabdehin iddiaçıya 1.932,42 ABŞ dolları məbləğində kredit borcu var. Hazırda iddiaçı həmin kredit borcunu iddiaçıdan tələb etməkdə haqlıdır. Lakin iddiaçı hazırki iddia tələbi ilə məhkəməyə müraciət edənədək qanunla müəyyən edilmiş iddia müddətini ötürüb. Belə olan halda mübahisə tərəfinin tətbiq edilməsi barədə ərizə verdiyi iddia müddətinin keçməsi məhkəmənin iddiadan imtina barəsində qərar çıxarması üçün əsasdır. Ona görə də iddia rədd edilməlidir.

Birinci instansiya məhkəməsi hüquqi mövqeyini Mülki Məcəllənin 372.1, 372.2, 375.2-ci maddələrinin və digər maddi, prosessual hüquq normalarının tələbləri ilə əsaslandırır.

İddiaçı apellyasiya şikayəti verərək iş üzrə birinci instansiya məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilib, iddianın təmin edilməsi barədə yeni qətnamə qəbul edilməsini xahiş edib.

#### ***Apellyasiya instansiyası məhkəməsində icraat***

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 20 aprel 2021-ci il tarixli qətnaməsi ilə (hakimlər Z.B.Babayev sədrlik edən, məruzəçi, Q.B.Kərimov və N.F.Mirzəyev) apellyasiya şikayəti təmin edilmədən, iş üzrə Saatlı Rayon Məhkəməsinin 27 noyabr 2020-ci il tarixli qətnaməsi dəyişdirilmədən saxlanılıb.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi gəlidiyi nəticəni belə əsaslandırır ki, birinci instansiya məhkəməsi iddianı rədd etməklə düzgün nəticəyə gəlib, maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərini hazırki mülki mübahisəyə düzgün tətbiq edib.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi hüquqi mövqeyini Mülki Məcəllənin 372.1, 373.2, 375.2-ci maddələrinin və digər maddi, prosessual hüquq normalarının tələbləri ilə əsaslandırır.

#### ***Kassasiya instansiyası məhkəməsində icraat***

**Kassasiya şikayətinin və ona etirazın dəlilləri, məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları**

#### ***Kassasiya şikayətinin dəlilləri***

İddiaçı kassasiya şikayəti verərək iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilib, iddianın təmin edilməsi barədə yeni qərar qəbul edilməsini xahiş edib.

Kassasiya şikayəti belə əsaslandırılıb ki, apellyasiya instansiyası məhkəməsi işə baxarkən maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərini pozub və iş üzrə düzgün olmayan qətnamə qəbul edib.

#### ***Kassasiya şikayətinə qarşı etirazın dəlilləri***

Kassasiya şikayətinə dair etiraz ərizəsi daxil olmayıb.

### **Məhkəmə icraatı iştirakçılarının izahatları**

Məhkəmə iclasında iddiaçı BOKT "xxxx" ASC-nin vəkili Vəkil və nümayəndəsi Ramil Şixəliyev kassasiya şikayətində göstərilənlərə uyğun olaraq eyni məzmunlu izahatlar verdilər.

Cavabdeh məhkəmə iclasının vaxtı və yeri haqqında lazımi qaydada xəbərdar edilsə də üzrsüz səbəbdən məhkəmə iclasına gəlmədiyi üçün kassasiya instansiyası məhkəməsi Azərbaycan Respublikası MPM-nin 415.3-cü maddəsinə əsasən onun iştirakı olmadan işə baxılmasını mümkün hesab etdi.

### **Tətbiq edilən hüquq**

Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsi:

Həmin Məcəllənin 372-ci maddəsinə əsasən, başqa şəxsdən hər hansı hərəkəti yerinə yetirməyi və ya yerinə yetirməkdən çəkinməyi tələb etmək hüququna müddət şamil edilir və hüququ pozulmuş şəxsin iddiası ilə hüququn müdafiəsi üçün müddət iddia müddəti sayılır.

Mülki qanunvericiliyə müvafiq olaraq müqavilə tələbləri üzrə iddia müddəti üç il, vaxtaşırı icra edilməli öhdəliklərdən irəli gələn tələblər üzrə iddia müddəti üç il təşkil edir (Mülki Məcəllənin 373.2-373.3-cü maddələri).

Məhkəmə tərəfindən iddia müddəti yalnız mübahisə tərəfinin məhkəmə qərarı çıxarılanadək verdiyi ərizə əsasında tətbiq edilir. Mübahisə tərəfinin tətbiq edilməsi barədə ərizə verdiyi iddia müddətinin keçməsi məhkəmənin iddiadan imtina barədə qərar çıxarması üçün əsasdır ( Mülki Məcəllənin 375.1 və 375.2 maddələri).

Həmin Məcəllənin 377.2-ci maddəsinə görə, icra müddəti müəyyənləşdirilmiş öhdəliklər üzrə iddia müddətinin axımı icra müddəti bitdikdə başlanır.

Müqavilələrdən irəli gələn öhdəliklərlə bağlı iddia müddətinin axımı kreditörün borcludan borcun icrasını tələb edə biləcəyi günün ertəsi gündündən etibarən başlanır ( Mülki Məcəllənin 368 və 377.2-ci maddələri).

Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsi:

Kassasiya şikayətində işin hallarının sübut olunmamasına, məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün əhəmiyyətli olan bütün faktiki halların aydınlaşdırılmamasına və yaxud qətnamə və qərardadda ifadə olunan nəticələrin işin faktiki hallarına uyğun olmamasına istinad etməyə yol verilmədiyi üçün kassasiya instansiyası məhkəməsi şikayətin belə dəlilləri üzrə araşdırma aparmır və onlara qiymət vermir (MPM-nin 407.2-ci maddəsi).

Kassasiya instansiyası məhkəməsi müstəsna olaraq hüquqi məsələlərə baxmaqla apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır (MPM-nin 416-cı maddəsi).

### **Kassasiya baxışının hədləri**

Kassasiya instansiyası məhkəməsi işin faktiki hallarını araşdırmır. Lakin apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosesual hüquq normalarının düzgün tətbiq olunub-olunmamasını yoxlamaq zərurətindən irəli gələrək mülki iş materiallarında olan birinci və apellyasiya instansiyası məhkəmələri tərəfindən qəbul edilərək işə əlavə edilmiş və araşdırılmış və (və ya) müəyyən edilmiş sübutlara və hüquqi faktlara istinad etməsi kassasiya instansiyası məhkəməsinin işin faktiki hallarını araşdırması kimi qiymətləndirilməməlidir.

Kassasiya şikayətində iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin ləğv edilməsi xahiş olunduğundan, qətnamənin əsaslılığı kassasiya şikayətinin dəlilləri həddudlarında tam yoxlanılmalıdır.

### **Kassasiya instansiyası məhkəməsinin mövqeyi**

Kassasiya instansiyası məhkəməsi apellyasiya instansiyası məhkəməsinin gəldiyi nəticə və hüquqi əsaslandırma ilə razılaşır və hesab edir ki, apellyasiya instansiyası

məhkəməsi işə baxarkən maddi və prosessual hüquq normalalarının tələblərini hazırki mülki mübahisəyə düzgün tətbiq edib və işdə, kassasiya şikayətinin dəlillərinə əsasən iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsinin kassasiya qaydasında ləğv edilməsi və ya dəyişdirilməsi üçün əsaslar yoxdur.

İddiaçı kassasiya şikayətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinin işə baxarkən maddi və prosessual hüquq normalalarının tələblərini pozmasını və iş üzrə düzgün olmayan qətnamə qəbul edilməsini göstərsə də, kassasiya instansiyası məhkəməsi onun bu dəlilləri ilə razılaşmır.

Belə ki, işin apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən müəyyən edilmiş hallarından görünür ki, 29 yanvar 2015-ci il tarixli kredit müqaviləsinə əsasən, iddiaçı tərəfindən cavabdehə 18 ay müddətinə, illik 33 faiz olmaqla 2.500 ABŞ dolları kredit verilib. İddiaçının 21 yanvar 2020-ci il tarixli maliyyə arayışına əsasən, sözügedən kredit müqaviləsi üzrə cavabdehin iddiaçıya 1.932,42 ABŞ dolları məbləğində kredit borcu var.

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsinin gəlidiyi nəticə və hüquqi əsaslandırma ilə razılaşıb, kassasiya şikayəti ilə eyni məzmunlu olan apellyasiya şikayətinin dəlillərini araşdırıb müəyyən etmişdir ki, sözügedən kredit müqaviləsinin müddəti 01 avqust 2016-cı il tarixdə bitdiyi halda, iddiaçı hazırki iddia ərizəsi ilə məhkəməyə 30 sentyabr 2020-ci il tarixdə müraciət etməklə qanunla müəyyən edilmiş iddia müddətini ötürüb. Belə ki, Mülki Məcəllənin 372-ci maddəsinə əsasən, başqa şəxsdən hər hansı hərəkəti yerinə yetirməyi və ya yerinə yetirməkdən çəkinməyi tələb etmək hüququna müddət şamil edilir və hüququ pozulmuş şəxsin iddiası ilə hüququn müdafiəsi üçün müddət iddia müddəti sayılır.

Mülki qanunvericiliyə müvafiq olaraq müqavilə tələbləri üzrə iddia müddəti üç il, vaxtaşırı icra edilməli öhdəliklərdən irəli gələn tələblər üzrə iddia müddəti üç il təşkil edir (Mülki Məcəllənin 373.2-373.3-cü maddələri).

Məhkəmə tərəfindən iddia müddəti yalnız mübahisə tərəfinin məhkəmə qərarı çıxarılanadək verdiyi ərizə əsasında tətbiq edilir. Mübahisə tərəfinin tətbiq edilməsi barədə ərizə verdiyi iddia müddətinin keçməsi məhkəmənin iddiadan imtina barədə qərar çıxarması üçün əsasdır ( Mülki Məcəllənin 375.1 və 375.2 maddələri).

Həmin Məcəllənin 377.2-ci maddəsinə görə, icra müddəti müəyyənləşdirilmiş öhdəliklər üzrə iddia müddətinin axımı icra müddəti bitdikdə başlanır.

Müqavilələrdən irəli gələn öhdəliklərlə bağlı iddia müddətinin axımı kreditörün borcludan borcun icrasını tələb edə biləcəyi günün ertəsi gündündən etibarən başlanır ( Mülki Məcəllənin 368 və 377.2-ci maddələri).

Apellyasiya instansiyası məhkəməsi sadalanan maddələrin tələblərini hazırki mülki mübahisəyə tətbiq edib, kassasiya şikayəti ilə eyni məzmunlu olan apellyasiya şikayətinin dəlillərini araşdırıb haqlı olaraq qeyd etmişdir ki, birinci instansiya məhkəməsi iddia tələbini rədd etməklə düzgün nəticəyə gəlib və sadalanan maddələrin tələblərini hazırki mülki mübahisəyə düzgün tətbiq edib.

İddiaçı kassasiya şikayətində sözügedən kredit müqaviləsi üzrə bütün hüquqların və tələblərin 04 dekabr 2019-cu il tarixdən BOKT "xxxx" MMC-dən yeni kreditör BOKT "xxxx" MMC keçdiyini, 01 mart 2019-cu ildə BOKT "xxxx" MMC-nin hazırki iddia tələbi ilə məhkəməyə müraciət etdiyini, lakin iddia ərizəsinin "Azərbaycan Respublikasında fiziki şəxslərin problemlili kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 fevral 2019-cu il tarixli, 551 sayılı Fərmanının icrası ilə əlaqədar olaraq geri qaytarıldığını və bu səbəbdən də qanunda nəzərdə tutulan iddia müddətini ötürmədiyini və sair göstərsə də, kassasiya instansiyası məhkəməsi bu dəlillərlə də razılaşmır. Belə ki, Mülki Məcəllənin 380.1, 380.2 və 381.1-ci maddələrində göstərilir ki, müəyyənləşdirilmiş qaydada iddia irəli sürüldükdə, habelə borclu şəxs borcu etiraf etməsini göstərən hərəkətlər etdikdə iddia müddətinin axımı kəsilir. Fasilədən sonra iddia müddəti yenidən başlanır. Fasiləyə qədər keçmiş vaxt yeni müddətə daxil edilmir. Əgər iddia məhkəmə tərəfindən baxılmamış saxlanmışdırsa, iddia irəli sürülənədək başlanmış iddia müddətinin axımı ümumi qaydada davam edir.

Həmin Məcəllənin 383-cü maddəsinin mənasına görə, borclu və ya digər mükəlləfiyyətli şəxs vəzifəsini iddia müddəti ərzində icra etməlidir, onların öz vəzifələrini iddia müddəti bitdikdən sonra icra etmələri iddia müddətinin axımını kəsmir.

Bu baxımdan kassasiya instansiyası məhkəməsi yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alıb, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin gəldiyi nəticə və hüquqi əsaslandırma ilə razılış hesab edir ki, iddiaçının kassasiya şikayəti ilə eyni məzmunlu olan apellyasiya şikayətinin digər dəlillərinə apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən araşdırılaraq düzgün hüquqi qiymət verildiyi üçün, həmin dəlilləri təkrar araşdırmağa lüzum görmür. Ona görə də iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qətnaməsi dəyişdirilmədən, kassasiya şikayəti təmin edilmədən saxlanılmalıdır.

Yuxarıda göstərilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası MPM-nin 416, 417 və 419-cu maddələrinin tələblərini rəhbər tutaraq, kassasiya instansiyası məhkəməsi

**Qərara aldı:**

İddiaçı BOKT "xxxx" ASC-nin kassasiya şikayəti təmin edilməsin.

İş üzrə Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi Mülki Kollegiyasının 20 aprel 2021-ci il tarixli, 2(106)-1036/2021 sayılı qətnaməsi kassasiya şikayətinə əsasən dəyişdirilmədən saxlanılsın.

Qərar qətidir və qəbul edildiyi andan qüvvəyə minir.